

25. 1. 2018

VÝROČNÍ ZPRÁVA O ČINNOSTI PORADNY ZA ROK 2017

Poradna pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy ve Vyškově je registrovanou sociální službou odborného sociálního poradenství se zaměřením na manželské a rodinné poradenství. Současně se poradna věnuje prorodinným aktivitám, prevenci psychosociální patologie a výkonu sociálně-právní ochrany dětí v rozsahu daném v pověření Krajského úřadu JMK.

Posláním Poradny pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy je poskytovat odbornou pomoc a poradenství lidem, kteří se ocitli v nepříznivé sociální situaci - v psychické či sociální tísní. Poradna svou činností přispívá k utváření příznivých rodinných, partnerských a mezilidských vztahů, napomáhá rozpoznat a odstranit příčiny poškození těchto vazeb a podporuje opětovné optimální zapojení člověka do rodinného a občanského života. Individuální potřeby, vlastní vůle klientů a jejich práva jsou vždy plně respektována.

Cílem služeb, které Poradna pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy poskytuje, je podpořit člověka, který se ocitl v nepříznivé sociální situaci, v procesu začlenění nebo znovuzачlenění do přirozeného sociálního prostředí a běžného způsobu života, rozvíjet vlastní potenciál a schopnosti člověka, motivovat k samostatnému řešení problémů. Cílem poradny je umožnit lidem v nepříznivé sociální situaci prostřednictvím nabízených služeb zachovat stabilitu běžného osobního, partnerského a rodinného života s využitím vlastních možností, úsilí a běžných zdrojů ve společnosti. Konečným cílem je posílit člověka natolik, aby služby poradny přestal potřebovat, nebo aby je využíval jen v nezbytně nutném rozsahu. Poskytované služby směřují k tomu, aby manželství, rodina i jednotlivec plnili optimálně svou funkci ve smyslu zásad nového občanského zákoníku (č.89/2012 Sb.) a také svou funkci v občanském životě.

Odborné sociální poradenství (poradenství v oblastech orientace v sociálních systémech¹ a psychologie) je poskytováno zaměstnanci Poradny pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy osobám, které se ocitly v nepříznivé sociální situaci a jsou ohroženy sociálním vyloučením² v souvislosti s rodinnou, manželskou, partnerskou nebo jinou osobní problematikou týkající se tématu mezilidských vztahů. Klient může služeb poradny využít, pokud takovou situaci osobně prožívá jako zátěžovou, nepříznivou či ohrožující, a pokud ji není možné přechodně řešit vlastními silami. Klientem poradny se stává člověk, který projeví svůj zájem o odborné služby poradny a ústně se s odborným pracovníkem dohodne na spolupráci.

¹ Poradenství v sociálních systémech poskytovala v roce 2017 sociální pracovnice Mgr. Lenka Nosková a Mgr. Renata Musilová, která získala osvědčení o zvláštní odborné způsobilosti pro výkon činnosti na úseku sociální péče.

² V souladu s §3 zákona 108/2006 Sb., o sociálních službách v platném znění.

Základním principem je posilování osobních kompetencí, potenciálu, schopností a dovedností klienta tak, aby služby poradny přestal potřebovat a využívat, nemusel vyhledávat poradnu opakovaně se stejným problémem, byl motivován a schopen řešit problém samostatně. **Zásady práce v poradně jsou:** respekt individuality každého klienta, záruka mlčenlivosti, diskrétnosti a ochrana sdělených informací ze strany poradny, respekt zásady dobrovolnosti ze strany klienta, poskytování služby nediskriminační formou, preventivní působení na omezení rizika vzniku závislosti na službě, srozumitelnost a přehlednost s ohledem na komunikační schopnosti klienta a bezplatnost služby.

Kriteriem hodnocení dosahování stanovených cílů je rozsah a obsah odborné práce, kterou odvedli zaměstnanci poradny. Rozsah odvedené práce je měřen počtem vykázaných konzultací³, počtem řešených případů⁴ a realizací dalších prorodinných projektů.

Odborné sociální poradenství – manželské a rodinné poradenství

Jedná se o hlavní činnost/projekt Poradny pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy ve Vyškově. Manželské a rodinné poradenství je v poradně poskytováno od založení této instituce v roce 1979. Poradna pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy má ve Vyškově tradici a dobré renomé jak v odborných kruzích, tak mezi obyvateli okresu Vyškov. V roce 2017 se v poradně pracovalo se **433 případy** (z toho 215 případů bylo v roce 2017 evidováno jako nových). Každý případ v poradenském systému má evidenční číslo, pod kterým se skrývá jeden člověk, pár nebo celá širší rodinná jednotka (tj. jako případ může být evidován jeden konkrétní klient či celý rodinný systém – rodiče, děti a další členové rodiny).

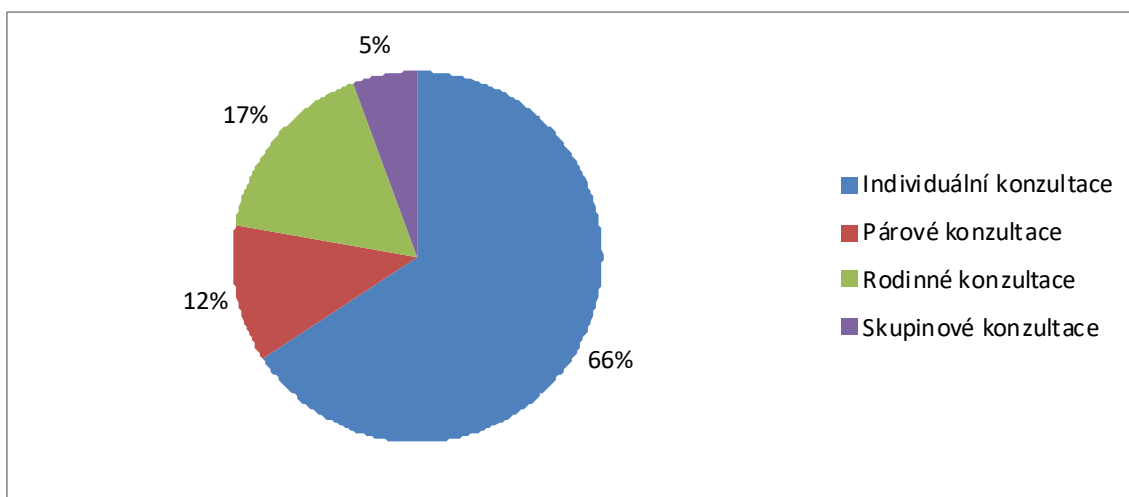
Celkový počet klientů (účastníků konzultací) byl v popisovaném roce 745. V roce 2017 bylo poskytnuto **2390 konzultací** (3927 intervencí⁵).

Podle typu poskytnutých konzultací je rozdělujeme na individuální, párové, rodinné a skupinové. Celkově bylo v loňském roce poskytnuto **284 dyadických konzultací** a **400 rodinných konzultací**, zbytek tvoří individuální a skupinové konzultace.

³ Konzultace je odborná intervence ve prospěch klienta či případu v trvání 0,5 – 1 hod dle povahy řešené problematiky a zvoleného typu intervence a způsobu práce. Zápis o každé vykázané konzultaci je uveden v konkrétní spisové dokumentaci daného případu. Vše je uloženo v archivu poradny, kam mají přístup pouze odborní pracovníci poradny.

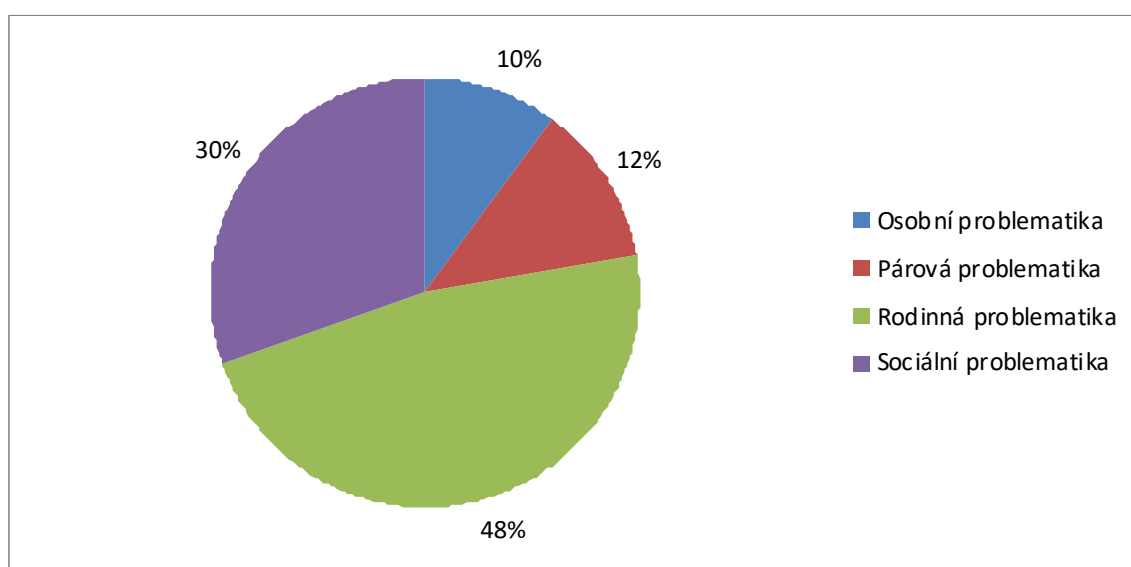
⁴ Každý případ má v poradenském systému evidenční číslo, pod kterým se skrývá jeden člověk, pár nebo celá širší rodinná jednotka.

⁵ Ve statistických výkazech má MPSV ČR zavedený termín INTERVENCE, čímž se rozumí jednání s klientem či ve prospěch klienta v časovém rozsahu 0,5 hod.

Obsahem každé konzultace může být rozdílná problematika, která se odvíjí od toho, co si klienti přejí s poradcem řešit. Při posuzování problému vycházíme ze zakázky klienta. Během poradenského procesu může dojít ke změně zakázky, a tím pádem i ke změně řešené problematiky. Pracovně máme problematiku rozdělenou na čtyři oblasti: individuální (osobní), kde práce s klientem probíhá pouze v rámci jeho intra či interpersonální roviny. Druhá oblast problematiky se týká vztahových záležitosti, pracovně nazvané párová problematika (odcizení mezi partnery, nevěra, chronické krize apod.). Jako třetí oblast evidujeme rodinnou problematiku, což znamená, že hlavním důrazem práce je rodinné soužití, vztahy v rodině – problémy ve vztazích mezi rodiči a dětmi, výchova, problematika dospívajících, rozvodová a porozvodová problematika, která se týká dětí. Poslední část shrnujeme do oblasti sociální problematika. Specifika práce v této problematice je spolupráce s dalšími institucemi či orgány a to vzhledem k jejich širšímu společenskému významu (např. náhradní rodinná péče) nebo vzhledem k jejich závažnosti (např. případy týraných dětí a jiné sociální patologie).

Z níže uvedeného grafu je patrné, že převažujícími oblastmi, kterým se v poradně věnujeme, je sociální a rodinná problematika (v 72% byla během konzultaci řešená problematika rodinná či sociální).

Prorodinné (preventivní) aktivity

Vedle hlavní činnosti poradny, což je poskytování manželského a rodinného poradenství dle zákona o sociálních službách, realizovala poradna v roce 2017 také další **projekty, které jsou nad rámec běžné činnosti**, ale v souladu s vymezeným posláním poradny. Jednalo se o prorodinné aktivity, projekty zaměřené na sociálně-právní ochranu dětí, preventivní působení a programy dalšího vzdělávání. Základním hlediskem a vodítkem při tvorbě těchto prorodinných projektů jsou ustanovení Úmluvy o právech dítěte, jíž je ČR vázána od svého vzniku, projekt sleduje zvláště naplnění práva nezletilých na péči rodičů (čl. 7, odst. 1) a na kontakt s oběma rodiči (čl. 9, odst. 3). Oba rodiče mají dle Úmluvy společnou odpovědnost za výchovu a vývoj dětí (čl. 18, odst. 1) a rodičovská zodpovědnost je připisována oběma rodičům také novým občanským zákoníkem č.89/2012 Sb. (§ 865 odst. 1). Podle Zákona o sociálně-právní ochraně dětí č. 359/1999 Sb. je zájem a blaho dítěte předním hlediskem sociálně-právní ochrany (§ 5). Nejlepší zájem dítěte, tak jak je zmiňován ve výše uvedených právních normách, vychází z aktuálních poznatků vývojové psychologie. Sleduje naplňování vývojových úkolů, formování identity dítěte a kvalitu emočních vazeb s rodiči jako nutných podmínek pro zdravý psychický vývoj dítěte.

Realizace dalších činností poradny vychází z odborných kompetencí poradců, odborného potenciálu a z pověření k výkonu sociálně-právní ochrany dětí vydaného Krajským úřadem Jihomoravského kraje. V rámci prorodinných aktivit pracovala poradna na těchto projektech:

- 1) Psychologické služby v rámci sociálně-právní ochrany dětí
- 2) Psychologická podpora pro rodiny
- 3) Dohody o výkonu pěstounské péče

1) Psychologické služby v rámci sociálně-právní ochrany dětí

Projekt "Psychologické služby v rámci sociálně-právní ochrany dětí" zahrnuje komplex činností, které nespádají do běžné činnosti Poradny pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy, ale které ze spolupráce s OSPOD vidíme jako nezbytné a potřebné v případech rodin z agendy OSPOD. Hlavní myšlenkou a přínosem celého projektu je zachování vazeb, popř. nové navázání vztahů rodičů a dětí v rodinách, kde byly děti a rodiče od sebe odloučeny, ať už v důsledku rozvodu manželství, rozpadu partnerského vztahu nesezdaných rodičů nebo odebrání dětí a jejich svěřeni do náhradní rodinné péče. Činnost odborníků směřuje k dosažení co nejvýhodnějšího uspořádání vztahů pro nezletilé děti jak z hlediska jejich aktuálních vývojových potřeb, tak vzhledem k jejich perspektivě. Rodiny s přetrvávajícími problémy, rodiny resistantní na intervence ze strany různých odborníků komplikují a v zásadě znemožňují zdravý vývoj nezletilých vyrůstajících v takovém prostředí. Angažovanost různých odborníků se setkává často s opozičním postojem členů rodiny, odborné intervence se většinou mívá účinkem. Posunu v případech těchto rodin nelze dosáhnout pouhým využitím odborného sociálního poradenství (registrovaná služba poradny), je třeba sáhnout k dalším nástrojům. Ty byly sdruženy v tomto projektu:

- 1) mediace a mediační působení v rozvodových a porozvodových případech, sepisování mimosoudních dohod ohledně péče o dítě, výchovného prostředí a výživného,
- 2) asistence odborného pracovníka poradny při kontaktu dítěte s rodičem po rozpadu manželského či partnerského vztahu rodičů a asistované předávání dětí,

3. Cílená psychologická diagnostika nezletilých dětí a vztahová diagnostika rodin v opatrovnických sporech. Výstupy z těchto vyšetření slouží jako východisko pro další práci odborného pracovníka s rodinou.

4) případové konference a multidisciplinární přístupy k řešení případů OSPOD,

5) odborná podpora sociálních pracovníků OSPOD formou kazuistických seminářů.

Rodiny zařazené do projektu se vyznačovaly vysokou mírou konfliktnosti a emoční zátěží, pouhá poradenská psychologická pomoc pro ně nebyla dostačující. Z tohoto důvodu byly rodiny zařazené do projektu a v další práci s nimi bylo vypracováno **41 mimosoudních dohod**, proběhlo **75 asistovaných kontaktů**, realizovaly se **16 případových konferencí**. Již tradičně se počínaje rokem 2004 konaly **čtyři kazuistické semináře** pro sociální pracovníky OSPOD (jednou za čtvrt roku, vždy čtyři vyučovací hodiny). Tato aktivita byla původně určená pracovníkům všech OSPOD v okrese Vyškov, poradna poskytovala platformu pro setkání kolegyně z různých úřadů. Rozsah kazuistických seminářů pro sociální pracovníky OSPOD v roce 2017 byl rozšířen o další dva semináře určené pracovníkům pouze jednoho úřadu. Na rok 2018 je již naplánováno celkem šest kazuistických setkání v rozsahu vždy čtyř vyučovacích hodin.

Další plánovaná aktivita (cílená psychologická diagnostika) v souladu s dotačním programem byla v rámci spolupráce s rodinami, kde je řešena sociálně právní ochrana dětí, se uskutečnila v rozsahu **99 hodin a to u 63 specifických případů**.

Celkově bylo do realizace tohoto projektu zapojeno **391 účastníků (podporu získalo 151 rodin)**. Ve všech případech se podařilo ovlivnit nefunkční rodiny, podpořit práva dětí na kontakty s oběma rodiči a zabezpečit aktivity, které by vedly k lepšímu zajištění potřeb dětí.

Projekt byl podpořen Ministerstvem práce a sociálních věcí ČR, odborem Rodina a ochrana práv dětí, Městem Vyškov, Městem Slavkov u Brna a Městem Bučovice.

2) Psychologická podpora pro rodiny

Projekt Psychologická podpora rodin spočívá v pravidelně pořádaných besedách o výchově a rodičovství pro širokou veřejnost. Jedná se o aktivitu, která rovněž jde nad rámec běžně poskytovaných služeb, jež využívá za normálních okolností úžeji vymezená skupina klientů (rodiny, v nichž se již vyskytly nějaké problematické situace či patologické jevy).

V uplynulém roce bylo celkem realizováno 12 rodičovských besed. Besedy probíhaly vždy první úterý každého měsíce (leden – prosinec 2017), v čase 16:00 – 17:30.

Každé besedě byli vždy přítomni minimálně dva odborní pracovníci poradny (psychologové nebo sociální pracovník a psycholog), jejichž úkolem bylo korigovat myšlenkový vývoj debaty účastníků besedy a na základě svých zkušeností z role experta představovat možná konstruktivní řešení a východiska. Účastníci tak mají příležitost reflektovat své postoje, a tím případně dospět k jejich proměnám. Volba témat některých besed byla ponechána na účastnících, ti tak mohli získat cenné informace od ostatních účastníků a odborných pracovníků poradny ohledně témat, která ve svém životě například aktuálně řeší nebo která se jich jinak dotýkají.

Součástí besed byl v roce 2017 doprovodný program pro děti, kterého účastníci besed opět hojně využívali. Doprovodný program pro děti zajišťoval vždy jeden nebo dva odborní pracovníci poradny (sociální pracovník a psycholog nebo dva psychologové). Ti si pro děti připravili aktivity zaměřené na psychosociální, motorický či komunikační rozvoj dětí.

V podobném duchu a nad rámec plánovaných aktivit v tomto projektu proběhly čtyři besedy se studenty vyšších tříd gymnázia Vyškov.

Projekt byl podpořen Ministerstvem práce a sociálních věcí ČR a Městem Vyškov.

3) Dohody o výkonu pěstounské péče

V rámci pověření Krajského úřadu Jihomoravského kraje k výkonu sociálně právní ochrany dětí naše poradna zabezpečuje dohody o výkonu pěstounské péče včetně realizace aktivit s tím souvisejících (vzdělávání pěstounů, individuální konzultace pro pěstounské rodiny, respitní péče apod.). Pěstounské rodiny, které mají s poradnou uzavřené dohody o výkonu pěstounské péče, mají zajištěny rozsáhlé psychologické služby. Pro pěstounské rodiny jsme v roce 2017 zorganizovali dva celodenní odborné semináře a víkendový pobyt pro pěstounské rodiny. Tato činnost je fakultativní a má omezený rozsah – 18 dohod o výkonu pěstounské péče.

Další informace

Veškeré informace o činnosti poradny i realizovaných projektech je možné nalézt na webových stránkách poradny. Na těchto stránkách je rovněž umístěna fotodokumentace z pořádaných seminářů, hodnotící dotazník. Prvotní kontakt s odborníkem poradny lze mimo jiné navázat a následně i udržovat prostřednictvím elektronické pošty.

Odborní pracovníci poradny jsou členy **AMRP ČR** (Asociace manželských a rodinných poradců). Dle možností se zaměstnanci zúčastňují akcí organizovaných AMRP. Mgr. Kočárová působila ve výboru oblastního sdružení AMRP .

Vyškovská poradna má tradičně těsnou spolupráci s OSPOD na obcích třetího typu v okrese Vyškov. Mgr. Renata Musilová je členkou Komise sociálně-právní ochrany dětí při MÚ ve Vyškově. Mgr. Eva Králíková je členkou obdobné komise ve Slavkově u Brna.

Hodnocení, které umožňuje mimo jiné kontrolu činnosti poradny, probíhá jednak za pomoci hodnotících dotazníků, které mohou lidé vyplňovat anonymně (v elektronické podobě na webu, v papírové v prostorách čekárny poradny), a dále získáváním zpětných vazeb od účastníků po ukončení každé akce. Odborná práce je pravidelně supervidována.

Financování, hospodaření

Existence poradny jakožto součásti neziskové organizace určuje způsob financování její činnosti. Financování je zajištěno vícezdrojově. Hlavní zdroj financí poskytuje **MPSV ČR**, které podporuje hlavní činnost poradny – **odborné sociální poradenství (konkrétně manželské a rodinné poradenství)** jako jednu ze sociálních služeb. Na tuto činnost přispívá také MěÚ Vyškov.

Realizaci dalších prorodinných aktivit a projektů podporuje rovněž **MPSV**, a to konkrétně odbor **Rodina a ochrana práv dětí**. Realizaci těchto projektů podpořilo z části **město Vyškov a MěÚ Slavkov u Brna a částečně také MěÚ Bučovice**.

Dotace na realizaci dohod o výkonu pěstounské péče byla využita v souladu s normativní instrukcí č. 17/2013 MPSV ČR.

Závěr

I v roce 2017 plnila rodinná poradna ve Vyškově nadále své poslání. Tím je poskytnout odbornou pomoc a poradenství lidem, kteří se ocitli v nepříznivé sociální situaci – v psychické či sociální tísně – dle jejich individuálních potřeb a vlastní vůle, s plným respektem jejich práv. Poradna přispívala svou činností k utváření příznivých rodinných, partnerských a mezilidských vztahů, napomáhala rozpoznávat a odstraňovat příčiny

poškození těchto vazeb a podporovala opětovně optimální zapojení člověka do rodinného a občanského života.

Kromě tohoto hlavního projektu – poskytování odborného sociálního poradenství, tj. manželského a rodinného poradenství – poradna část své odborné kapacity věnovala práci v rámci sociálně právní ochrany. Sem spadá realizace projektů **Psychologické služby v rámci sociálně-právní ochrany dětí** (veškerá psychologická činnost ve spolupráci s různými OSPOD a v rámci pověření k výkonu sociálně-právní ochrany dětí), **Psychologická podpora rodiny** (aktivity zaměřené na prevenci vzniku veškeré psychopatologie a sociální patologie) a práce v rámci uzavřených dohod o výkonu pěstounské péče s pěstounskými rodinami.

Reflexe a sebereflexe spolupráce s OSPOD na obcích třetího typu v okrese Vyškov nás vedla k závěrům, že zde chybí možnost zajistit terapeutickou péči dětem ve věku pubescence. Zvýšený požadavek ze strany OSPOD, ale i rodičů zajistit psychologickou pomoc dětem v tomto věku nás vedl k záměru zpracovat a navrhnout projekt, který by umožnil zajistit potřebnou péči pro více dětí souběžně – nabídnout účast v terapeutické skupině vrstevníků. Potřeba projektu vyšla z praktické práce poradny a také sílící poptávky OSPOD a rodičů po práci s potenciálně ohroženými dětmi – zejména v případech vleklých opatrovnických sporů a jiných situací rozpadu rodiny. Z tohoto důvodu byl na podzim 2017 zpracován zcela nový projekt pod názvem „Nejsem v tom sám“. Realizace takového projektu je jedním ze strategických cílů poradny na rok 2018.

Hlavním strategickým úkolem i do následujícího období zůstává nadále poskytovat odbornou pomoc rodinám, párům a jednotlivcům v nepříznivé sociální situaci, pomáhat lidem, kteří dočasně nebo trvale nejsou schopni řešit svoji nepříznivou sociální situaci, poskytovat krizovou pomoc osobám, které se ocitnou v ohrožení života či zdraví a momentálně nemohou řešit situaci vlastními silami. Poradenské služby poskytovat v souladu se stanovenými standardy kvality sociálních služeb s cílem udržet nastolený vysoký standard poradenské služby. Zároveň nadále plánujeme věnovat se prevenci různých druhů sociální patologie, prorodinným aktivitám, což bude shrnuto do dvou obsáhlejších projektů s následujícími názvy: Psychologické služby v systému sociálně právní ochrany (veškerá psychologická činnost ve spolupráci s různými OSPOD a v rámci pověření k výkonu sociálně-právní ochrany dětí) a Psychosociální potřeby současné rodiny (aktivity zaměřené na prevenci vzniku veškeré psychopatologie a sociální patologie). Tato činnost bude realizována v souladu se standardy kvality sociálně právní ochrany dětí.

Zpracovala: Mgr. Virginia Kočárová - vedoucí poradny

Mgr. Zdeněk Leznar - ředitel Centra sociálních služeb Vyškov, o.p.s.